

STRAATNAMEN INDISCHE BUURT

AMBON PLEIN

ambon city of music

OOST CAST

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

AMBON

De Molukken bestaan uit meer dan duizend eilanden, waaronder Ambon. Tijdens het koloniale tijdperk stonden de Molukken bekend als de 'Specerijeneilanden'. Hier waren de in Europa zeer gewilde kruidnagel, foelie en nootmuskaat te vinden. De VOC dwong in de 17^e eeuw met veel geweld een monopolie in de specerijenhandel af. Het eiland Ambon werd het belangrijkste handelscentrum. Koloniale machten bouwden er handelsposten en forten om toegang te behouden tot deze kostbare specerijen.

HONGITOCHTEN

De Europese controle van de specerijenhandel had verwoestende gevolgen voor de oorspronkelijke bevolking. Zij leden onder dwangarbeid, slavernij en uitbuiting. Een voorbeeld van het koloniale geweld illustreren de zogeheten hongitochten. Tijdens deze jaarlijkse zogenaamde 'militaire inspecties', bekend als hongitochten, werden de kruidnagelbomen van tegenstanders omgehakt, kruidnagelbossen verwoest en dorpen platgebrand. Dit was ook een middel tot het reguleren van productie. Het woord *hongit* komt van het Ternataanse woord voor *armada*. Aangezien nieuwe bomen minstens tien jaar nodig hebben voordat ze kunnen worden geoogst, verloren de bewoners hun bron van inkomsten en raakten ondervoed. Vaak verlieten zij gedwongen het gebied.

MARTHA CHRISTINA TIAHAHU

Tijdens de koloniale periode was er altijd anti-koloniaal verzet. Een bekend voorbeeld is Martha Christina Tiahahu. Zij werd als dochter van het dorpshef in 1800 geboren in het dorp Abubu op het eiland Nusa Laut. Vader en dochter sloten zich aan bij de opstand van verzetsleider Pattimura. Ze waren betrokken bij de verovering van het blokhuys Beverwijk op Nusa Laut, waar bijna alle Nederlandse soldaten werden overmeesterd en gedood.

De Europese controle van de specerijenhandel had verwoestende gevolgen voor de oorspronkelijke bevolking. Zij leden onder dwangarbeid, slavernij en uitbuiting.

De opstand werd uiteindelijk door de kolonisator neergeslagen. Tiahahu's vader werd geëxecuteerd. Zijzelf werd vanwege haar jonge leeftijd vrijgesproken. Ze zou als banneling naar Java worden meegenomen maar ze ging in hongerstaking. Martha Christina Tiahahu overleed op 2 januari 1818 en kreeg een zeemannsgraf. In zowel de stad Ambon als in haar geboortedorp Abubu wordt zij met standbeelden geëerd. In Wierden is een straat in de Molukse wijk vernoemd naar Tiahahu.

DIVERSITEIT AAN CULTUREN

De Molukse culturen worden gekenmerkt door diversiteit en het behoud van traditionele gebruiken en waarden. Traditionele instrumenten zoals de tifa en de tahuri zijn een onmiskenbaar onderdeel van de Molukse cultuur. De bevolking van de Molukken is heel divers, eeuwen van migratie hebben hun sporen achtergelaten. De oorspronkelijke bevolking uit het binnenland van de grotere eilanden werden Alfuren genoemd. Waar ze in de koloniale tijd door Europese kolonisten als onontwikkeld werden gezien, gelden ze juist als cultuurdragers en bewaarders van allerlei tradities.

MOLUKSE DIASPORA

De komst van Molukkers naar Nederland is wezenlijk verbonden met de mondiale dekolonisatiegolf na eeuwen kolonialisme, de Tweede Wereldoorlog en de onafhankelijkheidsstrijd in Indonesië in het bijzonder.

Het ineenstorten van de federale republiek Indonesië vormde een belangrijke aanleiding voor de uiteindelijke proclamatie van de onafhankelijke Republiek Maluku Selatan op 25 april 1950 op Ambon. Zonder proclamatie van de RMS waren de Molukse KNIL-militairen burger of militair van het Indonesische leger geworden.

Hoewel dit voorkwam en ook niet iedereen voor een onafhankelijke republiek was, sympathiseerde het merendeel van de militairen met de RMS. Dat zorgde ervoor dat met name deze vele Molukse KNIL-militairen en families in een benarde positie verkeerden in de nieuwe eenheidsstaat. De Nederlandse regering was verantwoordelijk voor hen en haalde ruim 12.500 militairen met hun gezinnen naar Nederland met de gedachte dat het tijdelijk zou zijn.

De Nederlandse regering haalde 'tijdelijk' ruim 12.500 militairen met hun gezinnen naar Nederland.

Mensen kwamen niet alleen uit Ambon, maar uit diverse plekken vanuit heel Maluku. Van Halmahera tot Aru kwamen Molukkers met eigen verhalen, culturen en talen naar Nederland. Hier wonen volgens het CBS inmiddels ruim 70.000 mensen met een Molukse achtergrond. De schattingen lopen echter uiteen. Veel mensen van de huidige generaties geven op een eigen manier betekenis aan hun Molukse wortels en identiteit.

'Een belofte die Nederland nooit heeft ingelost...'

Beluister hier het verhaal van kunstenaar Nicky Saliha achter het werk (z.o.z.) SCHULD.

Scan voor de digitale wandelkaart.

INDISCHE BUURT

Javastraat, Ambonplein, Sumatra-plantsoen. Het is een greep uit namen van straten in de Indische Buurt in Amsterdam Oost. Maar wist je dat het verwijst naar een eilandrijk dat ongeveer 46 keer zo groot is als Nederland? OOSTCAST nodigt je uit om meer te leren over de onderbelichte verhalen die schuilen achter de straatnamen.

De straatnamen in deze buurt werden begin 20^e eeuw gegeven. Indonesië was toen nog bezet door Nederland, dat het grote eilandrijk de koloniale naam Nederlands-Indië had gegeven. Veel straatnamen genoemd naar de eilanden bevatten nog de koloniale naamgeving. Zo heet het eiland Celebes eigenlijk Sulawesi, en heet de hoofdstad van Indonesië nu niet meer Batavia maar Jakarta.

WANDELROUTE EN PODCAST

OOSTCAST bestaat uit een wandelroute, een podcast en artistieke reflecties over straatnamen en plekken in Amsterdam Oost. Centraal staan de koloniale geschiedenis en verhalen van toen en nu.

Wandel langs de 10 informatieborden en scan de QR-code stickers op straat (onderstreepte straatnamen op de routekaart) en hoor meer verhalen achter de straatnamen. De wandeling is 3,5 km lang. De wandeling start bij de Insulindeweg en eindigt bij het Javaplein, maar je kunt het ook andersom bewandelen.

SCAN HIER voor de podcast